

Innhold

Foreword by Dr. Adi Cooper	11
Innledning	13
TryggEst i Norge – Safeguarding of vulnerable adults i England. . .	14
Hva ønsker vi med denne boken?	17
Hvorfor kan noen voksne bli særlig risikoutsatte?	21
Kapitteloversikt	23
Kapittel 1	
Særlig risikoutsatte voksne.	26
Personer med høy alder / demens	26
Høy alder og demens som risiko	26
Vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt mot eldre	27
Personer med rusbrukslidelser.	29
Rusbrukslidelser som risiko	30
Personer med psykiske vansker eller lidelser	34
Psykiske vansker eller lidelser	34
Overgrep mot personer med psykiske vansker eller lidelser. . .	35
Personer med utviklingshemming.	36
Utviklingshemming	37
Overgrep mot personer med utviklingshemming.	38
Personer med funksjonsnedsettelse.	42
Funksjonshemming	42
Overgrep mot funksjonshemmede.	43
Personer med langvarig somatisk sykdom	46
Langvarig sykdom som risiko	46
Problematiske forhold mellom profesjonelle og pasienter eller brukere.	48
Personer med minoritetsbakgrunn	50
Personer med innvandrerbakgrunn.	51
Kulturelle og religiøse minoriteter	53
Urfolk, nasjonale og etniske minoriteter	55
Personer med andre kjønn og seksualiteter	56

Kapittel 2

Ulike former for vold, overgrep og omsorgssvikt	59
Vold	59
Fysisk vold	60
Psykisk vold	61
Latent vold	61
Materiell vold	62
Æresrelatert vold	62
Seksuelle overgrep	64
Samtykkekompetanse	66
Økonomiske overgrep	67
Digital vold og overgrep på nett	68
Omsorgssvikt	69
Svikt i omsorgen for hjemmeboende risikoutsatte voksne	70
Offentlig omsorgssvikt	71
Selvforsømmelse og manglende egenomsorg («self-neglect»)	72

Kapittel 3

Tegn på vold, overgrep og omsorgssvikt	77
Fysiske tegn	78
Emosjonelle tegn	79
Kognitive tegn	80
Relasjonelle tegn	80
Sosiale tegn	81
Atferdsmessige tegn	82
Traumereaksjoner og personlighetsendringer	83

Kapittel 4

Avdekking, oppfølging og forebygging i ulike tjenester	85
Når risikoutsatte voksne mottar kommunale tjenester	85
Sykehjem	85
Hjemmetjenester	89
Tjenester for mennesker med utviklingshemming	94
Tannhelsetjenesten	95
Når risikoutsatte voksne mottar behandling i spesialisthelsetjenestene	98
Psykisk helsevern	98
Poliklinisk behandling	99
Behandling med døgnopphold	101
Tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB)	103
Somatiske avdelinger	104

Habiliteringstjenesten	105
Overgrepsmottak	106
Fengselshelsetjenesten	106
Ambulansetjenesten	108
Brann- og redningstjenestens kontakt med risikoutsatte grupper	113
Kapittel 5	
Teorier og prinsipper i arbeidet	116
Safeguarding vulnerable adults	116
Styrking («empowerment»)	117
Forebygging («prevention»)	117
Proporsjonalitet («proportionality»)	121
Beskyttelse («protection»)	122
Partnerskap («partnership»)	124
Ansvarlighet («accountability»)	125
Styrkebasert tilnærming til arbeidet med risikoutsatte	125
Refleksiv tilnærming til vern for risikoutsatte	126
Selvbestemmelse, samtykkekompetanse og beslutningsstøtte	127
Selvbestemmelse	127
Samtykkekompetanse	131
Beslutningsstøtte	132
Kapittel 6	
Kommunikasjon, dokumentasjon og risikovurdering	137
Generelle råd om kommunikasjon	138
Finne et trygt sted	139
Å starte samtalen	139
Åpne opp for samtale	140
Speiling og gjentakelser	140
Fokuserte spørsmål	140
Spørsmål du skal unngå å stille	141
Den spontane bekymringssamtalen	141
Planlagte og undersøkende samtaler	142
Traumesensitivitet	143
Spesielle råd om kommunikasjon	145
Kulturformuleringsintervjuet	154
Troverdighet og pålitelighet	154
Dokumentasjon i saker som omhandler vold, overgrep eller alvorlig omsorgssvikt	159
Dokumentasjon i arbeidet	159

Dokumentasjon av hendelse eller mistanke	160
Dokumentasjon ved skade	161
Dokumentasjon når den mistenkte er en ansatt i tjenesten	164
Vurdering av akutte og alvorlige situasjoner	165
Akutt og alvorlig situasjon	165
I en alvorlig, men mindre akutt situasjon	166
Avvergingsplikt	167
Opplysningsplikt og opplysningsrett	170
Varslingsplikt til helsetilsynet	171
Hjelpeplikt	171
Taushetsplikt	172
Vurdering av risiko og aktivitetsprioritering	173
Veiledning og konsultasjon i enkeltsaker	177
Konsultasjonsteam	177
Konsultasjonsmetodikk	178
Reflekterende team	178
Kapittel 7	
Samarbeid, samordning og systematisk arbeid	183
Sentrale konvensjoner og lovverk	183
Internasjonale konvensjoner	184
Nasjonalt lovverk som presiserer det offentliges ansvar	185
Samarbeid og samordning av vern for risikoutsatte voksne	186
Kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner	188
Sentrale aktører i samarbeidet om vern for risikoutsatte voksne	190
Samarbeid i og mellom tjenestene	190
Politiet	191
Statens barnehus	192
Fylkesmannen	193
Spesialisthelsetjenesten	194
Nasjonale og regionale kompetanse- og ressurscenter	195
Kommunalt og statlig barnevern og familievernet	196
NAV	197
Etterord	198
Litteratur	200
Stikkord	218